

МОБИЛНИЯ РОУМИНГ. ВИДОВЕ, ПРЕДИМСТВА, ЦЕНИ И РЕГУЛИРАНЕ

Цветомир Добрев, Теодора Захариева, Росен Пасарелски

MOBILE ROAMING. TYPES, ADVANTAGES, PRICES AND REGULATION Tzvetomir Dobrev, Teodora Zaharieva, Rosen Pasarelski

Резюме: Мобилните комуникации се развиват с много високи темпове, поради които създадоха редица услуги, които се появяват, за да се помогне на потребителите. Роуминг е обща услуга, която помага на мобилните оператори и потребителите. Необходимо е, че когато отидат в чужбина, хора, които активират услугата - роуминг могат да използват мобилните си телефони, за да провеждат разговори и изпращане на съобщения с определени цени. Така че те не са ограничени да използват мобилни услуги само в собствената си страна. Роуминг помага да се гарантира, че пътуването с безжично устройство (обикновено на мобилен телефон), се съхранява свързаност към мрежата, без да се прекъсва връзката. В безжичните комуникации, традиционно роуминга е общ термин, отнасящ се до мобилен клиент за автоматично извършване и приемане на гласови повиквания, изпращане и получаване на данни или достъп до други услуги, включително и у дома, за данни, когато пътуват извън района на географското покритие на домашна мрежа, чрез използване на посетена мрежа. Например; трябва да пътуват извън обхвата на предавателя на компания за мобилни телефони, мобилния телефон, автоматично ще се свързва с друга компания за телефонни услуги, ако има такива. Роуминг позволява мобилно устройство достъп до интернет и други мобилни услуги, когато те не са в нормалното си покритие. Услугата дава възможност на мобилно устройство да се движи от една точка за достъп до друга. Роуминг се получава в реално време за оптимална адаптация. Когато активираната карта с тази услуга не е на разположение, за да се предотвратят измами, ако има три заплатени месечни сметки, абонатът може да ги поиска от доставчика на услуги. При напускане на страната, трябва да активирате тази услуга, в противен случай няма да може да провеждате разговори в чужбина. Видове роуминг са вътрешен и външен. Роуминг цените се наблюдават от регламента на Европейската комисия. Местен национален регулатор (Комисия за регулиране на съобщенията) може да се намесва само когато е необходимо.

Ключови думи: мобилни комуникации, роуминг, регулиране на роуминг, видове роуминг.

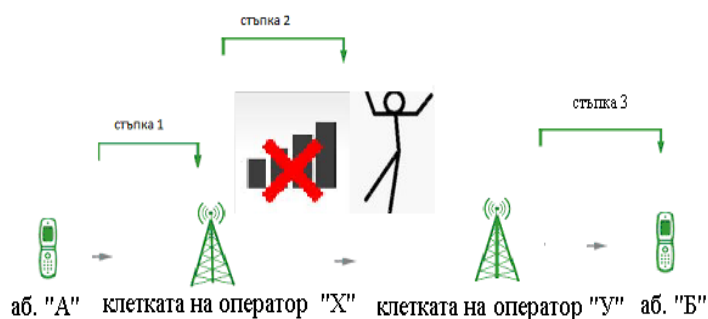
Abstract: Mobile communications are growing at very high rates due to which created a number of services that appear to help consumers. Roaming is a general service that helps mobile operators and consumers. It is necessary that when you go abroad, people who activate the service - roaming can use their mobile phones to make calls and send messages at certain prices. So they are not restricted to use mobile services only in their own country. Roaming helps to ensure that a traveling wireless device (typically a mobile phone) is kept connected to the network without breaking the connection. In wireless communications, Traditional Roaming is a general term referring to a mobile client to automatically make and receive voice calls, send and receive data, or access other services, including home to data when traveling outside the geographical coverage area a home network, by using a visited network. For instance; have to travel out of range transmitter your mobile phone company, your cell phone will automatically hop on another phone service company, if available. Roaming allows a mobile device to access the Internet and other mobile services when they are not in their normal coverage area. The service allows a mobile device to move from one access point to another. Roaming is obtained from real time for optimal adaptation of the eye (roam). When you activate the card with this service is not available to prevent fraud, since there are three pay monthly bills, then the subscriber can request it with the service provider. When leaving the country, you must activate this service, otherwise you can not make calls abroad. Species are roaming internally and externally. Roaming prices are monitored by the European Commission regulation going from there. Local national regulator (Commission for Communications Regulation) can intervene only when necessary.

Keywords: mobile communications, roaming, regulation for roaming, species of roaming.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

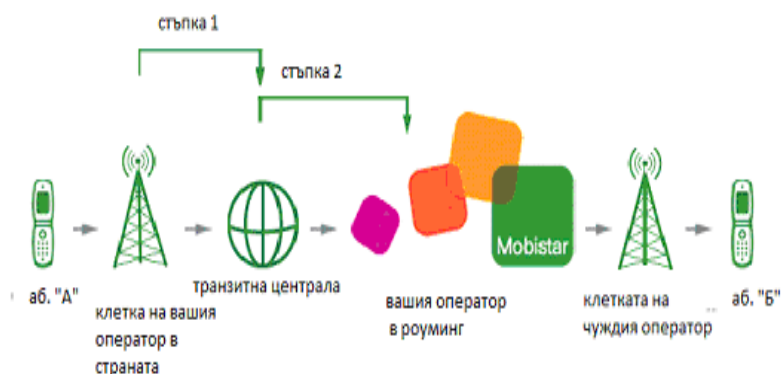
В тази бърза епоха на „ренесанса” на мобилни услуги ще обърнем внимание на услугата – **Роуминг**. Роуминг е дума от от английски — Roaming, идва от глагола roam – скитам, бродя). Тя е телекомуникационна услуга, предоставяща възможност на абонат на

даден мобилен оператор (например от България) да използва всички достъпни от него услуги на територия, обслужвана от друг мобилен оператор в друга страна (*например – Гърция*). Услугата може да бъде използвана, както в страни от Европейския съюз (ЕС), така и от други страни по света, с които мобилния оператор е сключил договор. Проблемата е в цените на тези мобилни услуги, тъй като ако потребителя е в страна различна от ЕС, тогава цените за терминиране за различни от тези, които са фиксирани от Европейската комисия (ЕК). Има два вида роуминг, единият се нарича - вътрешен, другия външен. Разликата между тях е много проста, ако потребител "А" е абонат на оператор "Х" и той не може да осъществи разговор в мрежата на оператор "Х", той няма да чака и да изгуби дивиденди, а е свърже с мрежа "У" оперираща в същата страна и ще осъществи повикването си към абонат "Б" безпроблемно, това се нарича – **вътрешен роуминг**. Използването му предотвратява загубата на сигнал у потребителя или невъзможността от терминиране на повикване (фиг.1). [1]

фиг. 1 Графично представяне на вътрешен роуминг

Другият вид роуминг е **външния роуминг**. При него когато абонат "А" който използва услугите на оператор "Х" заминава за друга страна, различна от неговата, той има възможност да включи услугата роуминг и да използва услугите на своя оператор в страната в която е пребивава. По- долу е изложено изображение, което нагледно описва написаното (фиг. 2). [1] [2]

фиг. 2 Графично представяне на външен роуминг

II. ЦЕНИ И ПРЕДИМСТВА

Докато сме в чужбина, в държава от ЕС, мобилният оператор е длъжен да ви таксува на секунда след първите 30 секунди за изходящите обаждания и още от първата секунда за входящите обаждания, а сърфиране в интернет и за изтегляне на филми или видеопрограми с мобилен телефон при пребиваване в чужбина максималната цена, която

могат да ви начислят, е 0,50 евро на 1Mbyte. Лимитът, до който мобилните оператори имат право да ни таксуват за трафик на данни в друга държава от ЕС, е 50 евро, ако изрично не сме се съгласили с друго, което да бъде упоменато в договора ни за мобилни услуги. [1]

Максимални цени на услуги в роуминг от 1 юли 2012	
Изходящо обаждање	0.29 евро/минута
Входящо обаждање	0.11 евро/минута
SMS съобщение	0.09 евро
1 MB интернет	0.70 евро

фиг. 3 Представяне на цените при външен роуминг . Източник : БНТ.

Тенденцията за цените в роуминг е да намаляват, като постепенно дори да изчезнат. Това можем да установим преглеждайки основните параметри, които са заложили от ЕК и които следва да бъдат изпълнени в близките пет години. По-долу (във фиг. 4), може да видим до 2014год. Какви се предвижда да бъдат цените за терминиране на текстово съобщение или за осъществяването на повикване.

Актуални и нови лимити на цените за крайни клиенти (без ДДС)				
	в момента	1 юли 2012	1 юли 2013	1 юли 2014 г.
данни (за МВ)	няма	70 цента	45 цента	20 цента
Изходящи повиквания (на минута)	35 цента	29 цента	24 цента	19 цента
Входящи повиквания (на минута)	11 цента	8 цента	7 цента	5 цента
SMS (за брой)	11 цента	9 цента	8 цента	6 цента

фиг. 4 Графично изображение на планираните цени за външен роуминг до 01 юли 2014год. Източник: Европейската комисия

Гласови повиквания в роуминг	
Изходящи разговори	35 евроцента
Входящи разговори	11 евроцента
Съобщения по гласовата поща в роуминг	
Получени съобщения	безплатни
Горна граница при цените на едро за роуминга на данни	
1 мегабайт качени или изтеглени данни	50 евроцента

фиг. 5 Графично изображение на цени за външен роуминг, влезли в сила от 1 юли 2012год

Като имаме предвид цените на мобилните оператори у нас, то използването на мобилни устройства в чужбина остава скъпо. Това е така, поради факта че на местно ниво цените за терминиране са високи и това отказва потребителите да използват услугите им в чужбина, защото ги е страх да не натрупат високи сметки за телефон.

Именно поради невъзможността на регулатора у нас - Комисията за регулиране на съобщенията (КРС) да се справи с така създалата се ситуация потребителите отказват да използват услугите в чужбина, което действа на пазара на мобилните услуги. Точно затова ЕК се стреми да отпадат цените в роуминг или да се изравнят с тези на националните оператори, като се изхожда от презумцията че те са до 0,10 евроцента на минута. Както знаем у нас цените за терминиране варират от 0,01 до 0,32лв. на минута, като тези които

са ниски са за потребители на специални тарифи, а не за повечето които използват мобилни услуги. Когато провеждаме разговори в близост до границата с държава, която не е член на ЕС, телефонът ни може автоматично да прихване мрежата на мобилен оператор от тази държава. Тогава разговорът ни ще се таксува като такъв извън ЕС и може да получим изненадващо висока сметка, затова трябва да бъдем предпазливи за да не се окаже, че без да искаме да се озовем пред дилемата дали да плащаме или да даваме жалба, която в този случай би била неоснователна. Затова трябва да проверим приложенията на телефона си (*особено ако имаме смартфон*) и да изключим всички опции за ползване на мобилен интернет. Модерните апарати непрекъснато са онлайн. Дори и да не отваряме никакви приложения, телефонът ни сам си обновява софтуера по интернет, тегли данни, а в условията на роуминг това също може значително да увеличи сметката ни. Понякога потребителите на мобилни услуги предпочитат да изпратят текстово съобщение с презумцията, че то е по-евтино. Изхождайки от тази максима, някои прекаляват с изпращането на тези съобщения и след това сметката им отново става висока.

Всичко това ни кара да се замислим колко важни са разговорите които искаме да проведем, докато сме в роуминг и колко е спешно да напишем нещо на познат или приятел, с което рискуваме да започнем да пишем множество текстови или мултимедийни съобщения, което пък от друга страна би повишило сметката ни за мобилни услуги. По-долу има изобразена фигура (*фиг.б*) на която ясно може да отличим всички предлагани за роуминг цени на мобилните оператори у нас, както и какво е най-добре за нас когато сме в роуминг. [1] [2]

1. Перспективи и решения

Перспективите за външния роуминг са много. Някои от тях са да паднат цените до толкова, колкото е средната цена на мобилни услуги във всяка страна-членка на ЕС, все пак сме зависими от тях и трябва да се съобразим. Все повече обаче наблюдаваме у нас безхаберие на мобилните оператори към тези "препоръки", които трябва да бъдат въведени незабавно. В отговор получаваме минути (например 2000), които някои от нас нямат възможност да изговорят, а плащат за тях средна цена от 12лв. Наскоро се чу и, че има възможност от премахване на цените за роуминг. Премахване на роуминга в страните-членки през 2014 г., предлага Европейската комисия. Според еврокомисаря по новите технологии Нели Крус предстои изготвянето на законодателен пакет в тази посока. Тя ще предложи през юли или най-късно в началото на следващата година реформите, включващи гарантиране на свободен достъп на гражданите до интернет и разпоредби за борба с киберпрестъпността. Целта е пакетът да бъде приет от ЕП и от Съвета, който представлява държавите-членки, около Великден 2014 г. Така промените ще могат да влязат в сила в края на 2015 г. или в началото на лятото през 2016 г. [4] [2]

"Пазарите трябва да работят, апаратите трябва да работят, мрежите трябва да работят и инвестициите трябва да се правят. Не можем да си позволим да запазим многобройните и изкуствени препятствия, които съществуват в момента", посочва еврокомисарят.

Върху тарифите за роуминг в Европа вече беше поставен таван. Така таксата за търсене на данни (*интернет сайтове, приемане и изпращане на имейли и снимки*) върху мобилни телефони и планшети в ЕС може да бъде максимум 0.70 евроцента за мегаоктет от 1 юли 2014 г. Таван има и върху входящите и изходящите телефонни обаждания, както и sms-ите. От 1 юли 2014 г. максималната цена ще бъде 0.19 евроцента за входящо и 6 евроцента за изходящо обаждане и за sms-и (текстовите съобщения). [2] В граничните зони някои оператори имат по-силен сигнал. Така телефонът се прихваща и се започва

таксуване на роуминг. Според редица европейски организации за защита на потребителите надбавките върху цената при използване на мобилен телефон в чужбина са излишни и са в изгода само на операторите. Надценката осигурявала до 7% от приходите им.

Затова се настоява роумингът да отпадне като услуга от юли 2016 г. През 2013 г. и 2014 г. са предвидени още две стъпки за намаление на тарифите за разговорите в ЕС.

След две години се очаква да бъде дадена и възможност на клиентите да избират оператор за роуминг, докато са в чужбина. Това означава, че клиент на "М-Тел" например ще може да избере да плаща на "Виваком" или "Глобул", докато е на територията на друга държава от ЕС. В някои случаи намаленията на тарифите за международен (външен) роуминг ще бъдат дори по-големи и ще доближат стойностите, заплащани за услугите на местен оператор, допълниха от администрацията на ЕК. Според тях месечната икономия за бизнесмени, които често пътуват в чужбина, се оценява на около 1000 евро. През идната година се предвижда гражданите на общността да спестят 15 млрд. евро. [2]

фиг.7 Графично представяне на цени, на външен роуминг, в рамките на ЕС

Ако се изключи безвизовия режим, едно от най-преките предимства, които ползваме като българи от членството на страната ни в Европейския съюз, е евтиният роуминг. След историческата кампания на бившия отговорник за телекомуникациите в еврокомисията Вивиан Рединг цените на разговорите в роуминг бяха намалени двойно от 2007 г. насам и продължават да падат още, както е показано в графиката (*фиг. 7*). Извън рамките на съюза обаче положението е непроменено: разговорите са скъпи, трафикът на данни - още повече, а тенденция за намаляването им не се очертава. Там с пълна сила се прилага и любимото за GSM операторите упражнение: да създават пълно объркване и комбиниране от цени, до такава степен диференцирани според тарифните планове, че стават практически несравними.

Регулация върху този тип бизнес няма и не се очертава, така че стимул за компаниите от сектора да свалят тарифите си трудно ще се намери. [1][6]

2. ФАКТОРИ ЗА ЦЕНАТА НА РОУМИНГА

Два основно са факторите, от които зависи цената на дребно за разговор в роуминг. Единият е географското разположение на страната, в която абонатът "гостува", и другият - цената за терминиране на минута разговор в чуждата мрежа. Трите български GSM оператора "Мобилтел", "Глобул" и "Виваком", не обявяват публично колко са средните цени на едро. "Глобул" отказа отговор с аргумента, че тарифите варират в много големи граници в зависимост от държавата.

"Виваком" се аргументира, че поради обвързващи договори с чуждестранни телекоми няма право да разгласява такава търговска информация, а от "Мобилтел" обясниха само, че тарифата на едро достига максимум до 1 евро на минута(1.95лв.-

смятано по курса на еврото за момента). Ако изключим диверсифицирането на конкретните цени за минута разговор според плана, който използва даденият абонат на всеки оператор, общият подход, който са възприели компаниите, е страните просто да се групират в няколко зони. Единствените унифицирани цени и за трите оператора са тези за роуминг в страни - членки на ЕС. Те са 0.82 лв. на минута за изходящ разговор и 0.25 лв. за входящ за всички държави от съюза, като изключение правят някои специални тарифи на "Мобилтел". Извън ЕС "Глобул" формира три такива зони – Балкани (избрани оператори и страни от региона), Европа (страни извън евроразнообразието) и държави отвъд Стария континент. Цените за роуминг и в трите зони са обединени в единна тарифа - Travel'n'Talk. При нея, ако абонат на "Глобул" е в страна от Балканите, изходящите му разговори към ЕС (включително България) се таксуват по 2.28 лв. на минута. Ако клиентът е в Европа, но извън ЕС, цената е 3 лв., а за най-далечната зона тарифата скача на 5.28 лв. Тези цени обаче важат само за операторите, с които българската компания има сключени договори, поясниха от "Глобул". В Македония например такъв е Т-Mobile, чиято мрежа трябва ръчно да бъде избрана, за да важи тарифата от 2.28 лв. на минута. В противен случай тя е 3 лв. на минута. При "Мобилтел" ситуацията е по-усложнена. Телекомът, освен че предлага няколко различни тарифи, има и пакети с включени минути и трафик.

Разпределението по зони отново е на три, но има и допълнително разделение на препоръчани мрежи (където операторът има преференциални договори) и други такива. Тарифата за пътуване в ЕС е Eurotariff. За неговите абонати страните са разделени на такива в ЕС и други извън съюза. При първите роумингът е стандартизиран на 0.82 лв. за изходящи разговори, но при обаждане извън евроразнообразието цената скача на 6.99 лв. на минута. При по-общия план World Traveller тарифите варират от 0.99 лв. до 6.99 лв. на минута в зависимост от зоната и мрежата. Така реално разговорите със страни от ЕС излизат със 0.17 ст. на минута по-скъпо при тази тарифа спрямо стандартно приетите, при това само с препоръчани мрежи. При тарифния план "3 For Free" ситуацията е обърната - разговорите с ЕС са по 0.59 лв. на минута. Факт е, че разликите в цените за роуминг извън ЕС се формират от множество компоненти. Но също така не може да се отрече, че ситуацията беше подобна и в ЕС, преди да бъдат наложени сегашните правила. Тоест объркването може и да не е толкова дълбоко, ако има регулаторен натиск от страна на пазара за мобилни услуги (естествена регулация) или от местния регулатор на съобщенията - КРС. За такъв контрол извън Европейския съюз обаче засега не може да се говори. [2]

фиг. 6 Графично изображение на цени за външен роуминг, у нас и най-добрите планове и препоръчителни оператори, при посещение на някои от страните в чужбина

III. РЕГУЛИРАНЕ НА РОУМИНГА

Броят на мобилните телефони в България намалява, констатира Европейската комисия (ЕК) в годишния си доклад за цифровизацията на съюза. Тя посочва и сериозен спад в печалбите в телекомуникационния сектор у нас, както по отношение на мобилните връзки, така и на интернет. България, която е сред европейските отличници по разпространение на GSM услугите, отбелязва спад с 5,5 на сто на ползвателите на мобилни телефони. До миналата година на 100 българи се падаха 139 GSM-а, а сега те са 133,4. Високите цени на услугите, изравняването на предлаганите условия между конкуриращите се оператори, както и кризата са причините хората да се отказват от втория апарат. Като цяло печалбите на доставчиците на мобилен и стационарен телефон, на интернет и на телевизия са спаднали с над 7% на сто през 2012 г. Приходите на бранша

миналата година са били 1,7 млрд. евро, сочи анализът на ЕК. В мотивите на ЕК посочва, че все още не съществува вътрешен телекомуникационен пазар, доколкото има значителни разлики между цените на националните услуги и роуминг услугите. Поради това крайната цел следва да бъде да се премахнат разликите между националните цени и цените за роуминг, като по този начин се установи вътрешен пазар на мобилните съобщителни услуги. Високото равнище на цените за роуминг на гласови услуги, SMS и данни, дължими от ползвателите на обществени мобилни съобщителни мрежи като например учащи се, лица, пътуващи по професионални причини, и туристи, действа като пречка тези лица да използват мобилните си устройства при пътуване в чужбина в рамките на ЕС и е въпрос, който поражда загриженост от страна на потребителите, националните регулаторни органи и институциите на ЕС и представлява значителна пречка за вътрешния пазар.

Тези прекалено високи цени на дребно се дължат на високите цени на едро, които се определят от оператора на чуждестранната приемаща мрежа, както и — в много случаи — на високите надценки върху цените на дребно, които се начисляват от собствения мрежови оператор на клиента. Поради липса на конкуренция намаленията при цените на едро често не намират отражение в цените на дребно за клиента. Въпреки че някои оператори наскоро въведоха тарифни схеми, които предлагат по-благоприятни условия и донякъде по-ниски цени за клиентите, продължава да има доказателства, че връзката между разходи и цени е много различна от онази, която би преобладавала на конкурентни пазари. Регулаторната рамка от 2002 г. за електронните съобщения се основава на принципа, че *ex ante* регулаторни задължения следва да се налагат само когато няма ефективна конкуренция, като предвижда процедура на периодичен пазарен анализ и преразглеждане на задълженията от националните регулаторни органи, водеща до налагане на *ex ante* задължения за операторите, определени като притежаващи значителна пазарна сила. Съставните елементи на тази процедура включват определяне на съответните пазари съгласно Препоръката на Комисията относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, на които се допуска предварително регулиране в съответствие с Директива 2002/21/ЕО, анализ на определените пазари, определяне на операторите със значителна пазарна сила и налагане на *ex ante* задължения за така определените оператори. В Препоръката като съответен пазар, на който се допуска *ex ante* регулиране, бе определен националният пазар на едро за международен роуминг в обществени мобилни мрежи. Въпреки това от извършената работа от националните регулаторни органи, поотделно и в рамките на Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (ОЕРЕС), при анализирането на националните пазари на едро за международен роуминг се установи, че все още не е възможно регулаторните органи да се справят ефективно с високото равнище на цените на едро за роуминг, поради трудностите при установяването на предприятията със значителна пазарна сила предвид особените характеристики на международния роуминг, включително неговия трансграничен характер.

Освен това националните регулаторни органи, отговорни за защитата и насърчаването на интересите на клиентите на мобилни оператори, не могат да контролират поведението на операторите на посетените мрежи, намиращи се в други държави-членки, от които тези клиенти зависят, когато използват международни роуминг услуги. Операторите на виртуални мобилни мрежи (ОВММ) и препродавачите на мобилни съобщителни услуги без собствена мрежова инфраструктура по принцип предоставят роуминг услуги въз основа на търговски договори за роуминг на едро, сключени с операторите на приемащите мобилни мрежи в същата държава-членка.

Възможно е обаче търговските преговори да не оставят на ОВММ и препродавачите достатъчен марж за насърчаване на конкуренцията посредством по-ниски цени. Поради това следва да се въведат правила за уреждане на задължението да се удовлетворяват разумните искания за достъп на едро до обществените мобилни съобщителни мрежи с цел предоставяне на роуминг услуги. Достъп следва да се отказва само въз основа на обективни критерии, например техническата осъществимост и необходимостта да се запази целостта на мрежата. При отказ на достъп засегнатата страна би следвало да може да поиска случаят да се разгледа в съответствие с процедурата за решаване на спорове, установена в настоящия регламент.

С цел да се гарантира равнопоставеност достъпът на едро с цел предоставяне на роуминг услуги следва да се предоставя в съответствие с определените в настоящия регламент регулаторни задължения, приложими към търговията на едро, и като се вземат предвид различните елементи на разходите, необходими за предоставянето на такъв достъп. Последователният регулаторен подход към достъпа на едро за предоставяне на роуминг услуги следва да спомогне за избягването на нарушенията на конкуренцията между държавите-членки. [2] [4]

Задължението за роуминг достъп на едро следва да включва предоставянето на преки роуминг услуги на едро, както и предоставянето на роуминг услуги на едро с цел препродаване от трети лица. С цел да се гарантира, че операторите предоставят достъп до всички съоръжения, необходими за пряк роуминг достъп на едро и за достъп до препродажба на роуминг на едро за доставчиците на роуминг в разумен срок, следва да се публикува примерна оферта със стандартните условия за пряк роуминг достъп на едро и достъп до препродажба на роуминг на едро.

Публикуването на примерната оферта не следва да възпрепятства търговските преговори между търсещите и предоставящите достъп по отношение на равнището на цените в окончателния договор за роуминг на едро или по отношение на допълнителните услуги за достъп на едро, различни от услугите, необходими за пряк роуминг достъп на едро и достъп до препродажба на роуминг на едро. Задължението за роуминг достъп на едро следва да обхваща достъпа до всички съставни елементи, необходими за предоставяне на роуминг услуги, като например: мрежови елементи и свързаните с тях съоръжения; съответните програмни системи, включително системите за оперативна поддръжка; информационни системи или бази данни за предварително подаване на заявки, предоставяне, подаване на заявки, поддръжка, ремонт и фактуриране; достъп до системи за транслиране на номера или системи със сходна функционалност; мобилни мрежи и виртуални мрежови услуги. [1] [6]

Ако търсещите достъп до препродажба на роуминг на едро поискат достъп до съоръжения или услуги извън необходимите за предоставяне на роуминг услуги на дребно, операторите на мобилни мрежи имат право да начислят справедливи и разумни цени за тези съоръжения или услуги. Тези допълнителни съоръжения или услуги биха могли да бъдат например услуги с добавена стойност, допълнителен софтуер и информационни системи или механизми за таксуване.

Мобилните съобщителни услуги се продават в пакети, като включват както национални, така и роуминг услуги, което ограничава избора на роуминг услуги за потребителя. Тези пакети намаляват прозрачността по отношение на роуминг услугите, тъй като е трудно да се сравняват отделните продукти в рамките на пакетите. Следователно конкуренцията между операторите въз основа на роуминг елемента в мобилния пакет все още не е видима. Улесняването на предоставянето на роуминг като

самостоятелна услуга ще отговори на структурните проблеми, като повиши запознатостта на потребителя с цените за роуминг, позволи ясен избор на роуминг услугите от страна на потребителите и по този начин увеличи конкурентния натиск от страна на търсенето. Като се има предвид, че това е нов пазар и че търсенето от страна на потребителите на роуминг на данни бързо се увеличава, регулираните цени на дребно могат само да поддържат цените около предложените максимални цени, както е случаят с Регламент (ЕО) №717/2007, вместо да ги снижават допълнително, което следователно потвърждава необходимостта от по-нататъшни структурни мерки.

Клиентите следва да могат да преминават лесно, в най-краткия възможен срок предвид съответното техническо решение, без санкции и безплатно, към алтернативен доставчик на роуминг услуги. Клиентите следва да бъдат информирани в ясна, разбираема и лесно достъпна форма за тази възможност.

Потребителите следва да имат правото да изберат по удобен за тях начин роуминг услуги отделно от своя национален пакет от мобилни услуги. Понастоящем съществуват няколко начина, по които може да се внедри технически отделна продажба на регулирани роуминг услуги на дребно, включително двойна международна идентификация на мобилния абонат (International Mobile Subscriber Identity (IMSI) – две отделни IMSI върху една и съща SIM карта), единична IMSI (споделянето на една IMSI между местния доставчик и доставчика на роуминг услуги) и комбинации от двойна или единична IMSI с техническа възможност, която не пречи на клиента да осъществява достъп до регулирани услуги за роуминг на данни, предоставяни пряко в посетената мрежа, посредством договорености между оператора на местната мрежа и оператора на посетената мрежа. Предвид нарастващото търсене и значението на услугите за роуминг на данни, следва да не съществуват пречки за използване на алтернативни услуги за роуминг на данни, предоставяни пряко в дадена посетена мрежа, временно или постоянно, независимо от съществуващите договори за роуминг или договорености с местни доставчици и без всякакво допълнително таксуване от тяхна страна.

Въпреки че, настоящият регламент не следва да определя каквито и да било конкретни технически механизми за отделна продажба на роуминг услуги, а вместо това следва да проправи пътя за най-ефективното и ефикасно решение, включително комбинирано решение, следва да бъдат определени критерии по отношение на техническите характеристики, на които да отговаря техническото решение за отделна продажба на роуминг услуги. Тези критерии следва да включват, *inter alia*, въвеждането на решението по координиран и хармонизиран начин в целия ЕС и да осигурят възможност потребителите да избират бързо и лесно различен доставчик на роуминг услуги без промяна на номера. При необходимост Комисията следва да възложи на Европейския орган по стандартизация задача по изменението на съответните стандарти, които са нужни за хармонизираното въвеждане на отделната продажба на регулираните роуминг услуги на дребно. Счита се, че за да бъде отделната продажба на регулирани роуминг услуги на дребно напълно ефективна, тя трябва да се комбинира със задължението за достъп на едро за предоставяне на роуминг услуги, за да се улесни навлизането на пазара на нови или съществуващи участници, включително трансгранични доставчици на роуминг услуги. С това решение ще се избегнат нарушенията на конкуренцията между държавите-членки, като се осигури последователен регулаторен подход, който ще допринесе за развитието на вътрешния пазар.

Въвеждането на отделната продажба на регулирани роуминг услуги на дребно обаче ще изисква разумен срок, в който операторите да се адаптират в техническо отношение, и следователно структурните мерки ще доведат до същински и достатъчно конкурентен

вътрешен пазар едва след известно време. Във връзка с продължаването на временното регулиране на цените следва да се наложат регулаторни задължения за търговията на дребно и на едро с цел защита на интересите на роуминг клиентите, тъй като опитът е показал, че намаленията в цените на едро за роуминг услуги в рамките на ЕС могат да не доведат до по-ниски цени на дребно за роуминг, поради отсъствието на стимули за това. От друга страна, има опасност предприемането на действия за понижаване на равнището на цените на дребно, без да се отдели внимание на равнището на разходите на едро за предоставянето на тези услуги, да доведе до смущения в нормалното функциониране на вътрешния пазар на роуминг услуги и да не позволи по-висока степен на конкуренция.

Докато структурните мерки не доведат до достатъчна конкуренция на вътрешния пазар на роуминг услуги, която ще доведе до намаления на разходите на едро, които на свой ред ще се отразят на клиентите, най-ефективният и пропорционален подход за регулиране на равнището на цените за осъществяване и приемане на роуминг повижавания в рамките на ЕС е определянето на равнището на максимални средни цени на едро на минута и ограничаването цените на дребно чрез Евротарифата, въведена с Регламент (ЕО) № 717/2007, чието приложно поле бе разширено с Евро-SMS тарифата, предвидена в Регламент (ЕО) № 544/2009 и което следва да бъде разширено с Евротарифата за данни, предвидена в настоящия регламент. [1] [3] [6]

IV. ИЗВОДИ

След направения кратък анализ на роуминга, на цените за външен роуминг, за регулирането на роуминга и за перспективи и решения за в бъдеще, може да направим няколко извода.

Първият извод е, че трябва да бъдат взети мерки от преодоляване на проблема с шоково високите сметки за роуминг, като на клиентите им се предоставят средства и брошури от които те да се информират и да могат да контролират своите разходи за мобилни услуги в чужбина. Освен това трябва да бъде преодоляна пречката пред появата на приложения или технология, която може да замени или да представлява алтернатива на роуминг услугите, като например безжичният интернет. Не трябва да забравяме и необходимостта от санкции за доставчиците на мобилни услуги, които не спазват приетите директиви от ЕС, за ограничаване на сметката на потребителя, когато той е в роуминг с цел да се предотврати по-голяма сметка. Следва да бъде спряно таксуването на услуги, които не са поръчани от абоната на мобилни услуги. Вторият извод е, че трябва да бъдат предоставени ясни тарифи на територията както на ЕС, така и извън него, а не да бъдат калкулирани цени на услуги, които не са регламентирани. При определяне на система от санкции, която да следи за тези и други по-груби нарушения, следва държавите-членки да отчитат възможността доставчиците да компенсират клиентите си за всяко забавяне или пречка да преминат към алтернативен доставчик в съответствие с тяхното национално законодателство.

И накрая ни остава само да се надяваме в края на 2015год. или от 2016год. да бъде прието предложението на еврокомисаря Нели Круз, за премахване на роуминга и на ободостъпен пазар на мобилни и интернет услуги. [1] [2]

ЛИТЕРАТУРНИ ИЗТОЧНИЦИ:

[1] Официален сайт на Европейската комисия - http://ec.europa.eu/index_bg.htm, 2013

[2] Официален сайт за бизнес - <http://www.capital.bg>, 2013

[3] Official site - <http://www.itu.int/en/ITU-T/Pages/default.asp>, 2013

За контакти:

Маг. инж. Цветомир Добрев, Департамент „Телекомуникации“ НБУ, ул. Монтевидео № 21, Тел.: 0898 / 728 178, e-mail: ts.dobrev@gmail.com;

Теодора Захариева, студент в V^{-ти} курс Департамент „Право“ НБУ, ул. Монтевидео 21, тел. 0878 622 315, email: zaharievat@yahoo.com

Гл. ас. д-р Росен Пасарелски , Департамент „Телекомуникации“ НБУ, ул. Монтевидео № 21, 2609, Тел.: 02 8110609, e-mail: rpasarelski@mail.bg;